

บทความวิจัย (ก.ค. – ข.ค. 57)

การพัฒนาการบริหารงานคลังของเทศบาลในเขตจังหวัดพิจิตร



เบญจวรรณ ศรีธิ, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ 60000, e-mail: benjawan56@hotmail.com, โทร. 086 075 8933

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารงานคลังของเทศบาลในเขตจังหวัดพิจิตร เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานคลังของเทศบาลในเขตจังหวัดพิจิตร จำแนกตามขนาดของเทศบาล และประสบการณ์ในการทำงาน และเพื่อศึกษาถึงแนวทางการพัฒนาการบริหารงานคลังของเทศบาลในเขตจังหวัดพิจิตร เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถามผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารงานคลังของเทศบาลในเขตจังหวัดพิจิตรมีเทศบาลทั้งสิ้น 27 แห่ง รวม 162 คน ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการบริหารงานคลังของเทศบาลในเขตจังหวัดพิจิตร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีปัญหาหนักที่สุด ได้แก่ ด้านการอำนวยความสะดวก รองลงมา ด้านการประสานงาน และด้านการงบประมาณ ตามลำดับ เปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานคลังของเทศบาลในเขตจังหวัดพิจิตร จำแนกตามขนาดของเทศบาล และประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ขนาดเทศบาลของข้าราชการและลูกจ้างสังกัดกองคลังต่างกัน มีปัญหาการบริหารงานคลังของเทศบาลที่แตกต่างกัน และข้าราชการและลูกจ้างสังกัดกองคลังมีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีปัญหาการบริหารงานคลังของเทศบาลที่ไม่แตกต่างกัน แนวทางการพัฒนาการบริหารงานคลังของเทศบาลในเขตจังหวัดพิจิตรมีดังนี้ ส่งเสริมให้บุคลากรงานคลังของเทศบาลในเขตจังหวัดพิจิตรมีความรู้เกี่ยวกับกฎระเบียบให้มากขึ้น ปรับเปลี่ยนบุคลากรงานคลังของเทศบาลในเขตจังหวัดพิจิตรให้เหมาะสมกับการทำงาน เพิ่มบุคลากรงานคลังของเทศบาลในเขตจังหวัดพิจิตรให้เพียงพอกับการทำงาน เพิ่มงบประมาณให้เพียงพอกับการทำงานของเทศบาลในเขตจังหวัดพิจิตร

คำสำคัญ : การบริหารงานคลัง, เทศบาล, การพัฒนา

Received June 22, 2014 ; Accepted August 25, 2014

DEVELOPMENT OF FISCAL ADMINISTRATION
IN PHICHIT MUNICIPALITIES

Benjawan Sreeti, Ratchapat Nakornsawan University 60000, email: benjawan56@hotmail.com Tel. 086 075 8933

Abstract

This research aimed to identify problems regarding financial administration for Phichit municipalities, and to compare financial administration in Phichit municipalities classified by sizes of municipality and work experiences and finally to suggest guidelines for further development in financial administration. The tool of the study was a questionnaire distributed to officers working in the finance section of various sizes of municipalities, total of 27 municipalities was covered in the study. The research revealed that problems of financial administration for municipalities in Phichit Province were at high level. Further analysis showing problems from high to low were directing, coordinating, and budgeting, respectively. Comparing problems of financial administration with different sizes of municipality and work experiences, the results revealed that government servants and employees in different sizes of municipality faced with different problems of financial administration, whilst government servants and employees having different years of work experience did not have problems of financial administration. Pertaining to guidelines for further development administration were provision of training to personnel of the municipality in Phichit concerning financial rules and regulations, assign the people to the right jobs, and increase the number of personnel in the finance positions, and adequate budgeting for the municipality administration.

Keywords : fiscal administration, municipalities, development

คำขอบคุณ ได้รับการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

บทนำ

ปัจจุบันการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยเฉพาะการถ่ายโอนภารกิจทางด้านต่างๆ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับการถ่ายโอนและการกระจายอำนาจจากส่วนกลาง (Manor, 1999,

pp. 5-6) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นถือว่าเป็นหน่วยงานที่น่างบประมาณและนโยบายไปปฏิบัติต้องคำนึงถึงหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน การกระตุ้นเศรษฐกิจระดับชุมชน การพัฒนากลุ่มองค์กรเครือข่ายในชุมชน และการสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานและการพัฒนาองค์กรทางด้านต่างๆ เพื่อรองรับการถ่ายโอนภารกิจที่จะเกิดขึ้น (โกวิทย์ พวงงาม, 2549, น. 22) ซึ่งเป็นการเพิ่มศักยภาพ และพัฒนาคุณภาพการบริหารงานคลังของเทศบาลตำบล และมุ่งสู่การเป็นองค์กรที่มีขีดสมรรถนะสูง (Rose, & Lawton, 1999, p. 210) บุคลากรมีความพร้อม และความสามารถในการเรียนรู้ คิดริเริ่ม เปลี่ยนแปลง และปรับตัวได้อย่างเหมาะสมต่อสถานการณ์ต่างๆ การสร้างแรงจูงใจ การคิดอย่างมีกลยุทธ์ และเพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องท่านอื่นมีส่วนร่วมในกระบวนการเสริมศักยภาพผู้บริหารแบบตัวต่อตัวความความจำเป็น และเปิดโอกาสพนักงานท่านอื่นในองค์กรได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเพื่อรับฟังผลลัพธ์และความคิดเห็นของพวกเขาในสิ่งที่เขาสามารถมองเห็นความเปลี่ยนแปลง (ลิขิต ธีรเวคิน, 2545, น. 26) ในการวิจัยครั้งนี้ จะใช้กระบวนการบริหารและการจัดการบริหารที่เรียกว่า POSDCORB ของ Luther Gulick & Lyndall Urwick (1936 pp. 12-19) ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การจัดบุคคลเข้าทำงาน การอำนวยความสะดวก การประสานงาน การเสนอรายงาน และการงบประมาณ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารงานคลังของเทศบาลในเขตจังหวัดพิจิตร
2. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานคลังของเทศบาลในเขตจังหวัดพิจิตร จำแนกตามขนาดของเทศบาล และประสบการณ์ในการทำงาน
3. เพื่อศึกษาถึงแนวทางการพัฒนาการบริหารงานคลังของเทศบาลในเขตจังหวัดพิจิตร

วิธีวิจัย

กลุ่มตัวอย่างคือเจ้าหน้าที่กองคลัง รวมจำนวน 162 คนประกอบด้วย ข้าราชการและลูกจ้างที่สังกัดกองคลังของเทศบาลในเขตจังหวัดพิจิตร เทศบาลละ 6 คน เนื่องจากการบริหารงานคลังเป็นการปฏิบัติงานเฉพาะด้าน ผู้วิจัยจึงเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจากกองคลังของเทศบาลในเขตจังหวัดพิจิตรทุกแห่ง เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถาม ค่าความเชื่อมั่น ของแบบสอบถามโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนบาค (บุญชม ศรีสะอาด, 2541) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .85 การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นแบบพรรณนา นำเสนอคำร้อยละ ค่าเฉลี่ย วิเคราะห์ความแปรปรวนและเปรียบเทียบ โดยใช้การทดสอบที และการทดสอบเอฟ

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่าปัญหาการบริหารงานคลังของเทศบาลในเขตจังหวัดพิจิตร ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีปัญหามากที่สุด ได้แก่ ด้านการอำนวยความสะดวก รองลงมา ด้านการประสานงาน และด้านการงบประมาณ ตามลำดับ ปัญหาการบริหารงานคลัง ด้านการวางแผน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีปัญหามากที่สุด ได้แก่ การวางแผนงานการตรวจสอบการรับจ่ายพัสดุ และเก็บรักษาพัสดุ รองลงมา การวางแผนการเก็บรักษาหลักฐานและเอกสารเกี่ยวกับการเงิน และการวางแผนงานเก็บรักษาเอกสารและหลักฐานการเสียภาษี ค่าธรรมเนียม และรายได้อื่น ตามลำดับ ปัญหาการบริหารงานคลังของเทศบาล ด้านการจัดองค์การ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีปัญหามากที่สุด ได้แก่ การมอบอำนาจหน้าที่จัดซื้อและการจ้าง รองลงมา การมอบอำนาจหน้าที่เก็บรักษาเอกสารการเบิกจ่ายเงินทุกประเภท และการมอบอำนาจหน้าที่คัดแยกประเภทใบสำคัญทางบัญชี ปัญหาการบริหารงานคลัง ด้านการจัดบุคคลเข้าทำงาน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีปัญหามากที่สุด ได้แก่ การจัดบุคคลให้ทำหน้าที่นำเงินฝากและเบิกเงินจากธนาคาร รองลงมา การจัดบุคคลให้ทำหน้าที่ลงทะเบียนการเงินต่างๆ และการจัดบุคคลให้ทำหน้าที่ทำใบเบิกและใบนำส่งเงิน ปัญหาการบริหารงานคลัง ด้านการอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีปัญหามากที่สุด ได้แก่ การควบคุมการจัดทำหนังสือแจ้งให้ผู้อยู่ในเกณฑ์เสียภาษีทราบล่วงหน้า รองลงมา การควบคุมการจัดทำบัญชีแยกประเภทและทะเบียนต่าง ๆ และการควบคุมการจัดทำบัญชี เงินสดรับ เงินสดจ่าย ปัญหาการบริหารงานคลัง ด้านการประสานงาน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีปัญหามากที่สุด ได้แก่ การประสานงานการรับจ่ายเงินและเก็บรักษาเงินและสิ่งแทนตัวเงิน รองลงมา การประสานงานเกี่ยวกับการทำทะเบียนเงินคงเหลือประจำวัน และการประสานงานเกี่ยวกับการทำบัญชีรับจ่ายเงิน ปัญหาการบริหารงานคลัง ด้านการเสนอรายงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีปัญหามากที่สุด ได้แก่ การรายงานผลเกี่ยวกับการทำสัญญาเกี่ยวกับพัสดุ รองลงมา การรายงานผลเกี่ยวกับการตรวจนับและรับจ่ายเงินสดและสิ่งแทนตัวเงิน และการรายงานผลเกี่ยวกับการทำบัญชีพัสดุ ปัญหาการบริหารงานคลัง ด้านการงบประมาณอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีปัญหามากที่สุด ได้แก่ การใช้งบประมาณเกี่ยวกับการเก็บรักษาพัสดุ รองลงมา การใช้งบประมาณเกี่ยวกับการดำเนินงานเกี่ยวกับงบประมาณของส่วนราชการ และการใช้งบประมาณเกี่ยวกับการตรวจสอบการเบิกจ่ายเงินนอกงบประมาณทุกประเภท ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ในการบริหารงาน มีขั้นตอนหรือกระบวนการในการบริหารงานที่มุ่ง ประสิทธิภาพ และประสิทธิผลเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ ขั้นตอนในการบริหารงานที่เหมาะสมกับการบริหารงาน ได้แก่ การวางแผน เป็นกระบวนการที่สำคัญในการบริหาร เป็นภาระหน้าที่และเป็นการใช้ศิลปะของภาวะผู้นำที่สำคัญที่สุดประการหนึ่ง ดังนั้นในการบริหารงานวิชาการจึงจำเป็นต้องทราบถึงหลักสำคัญในการวางแผน เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานให้ได้ผลยิ่งขึ้น การจัดองค์การ เป็นกระบวนการที่จัดตั้งขึ้นเพื่อความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆ ที่จะสามารถทำให้องค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งประกอบด้วย คน หน้าที่การงาน และปัจจัยทางกายภาพต่างๆ ขององค์การ หรือการบริหารงานวิชาการ การ

บังคับบัญชา เป็นการบริหารงานวิชาการตามอำนาจหน้าที่ ตามระเบียบแบบแผน วิธีการและมาตรฐานการปฏิบัติงานที่กำหนดขึ้น โดยอาศัยศิลปะการเป็นผู้นำ หลักมนุษยสัมพันธ์ของผู้บังคับบัญชาต่อผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชา การประสานงาน เป็นเรื่องของการร่วมมือในการบริหารงานวิชาการ เป็นเรื่องเกี่ยวกับภาระทางจิตใจที่สำคัญ ดังนั้น การประสานงานจึงเป็นการประสานใจที่มีส่วนสำคัญ ในการส่งผลให้การบริหารงานวิชาการบรรลุตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้ การควบคุม เป็นการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงาน และความก้าวหน้าในการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลง การพัฒนางาน และผลสำเร็จในการปฏิบัติงาน เพื่อแก้ไข ปรับปรุง และเป็นข้อมูลในการพัฒนางานต่อไป (Kotter, 1985, pp. 156 – 9 ; ไพโรจน์ กิ่งพิลา, สกุลรัตน์ กุมพาศ และนิพนธ์ ทาบุญ, 2554 น. 1 – 8)

เปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานคลังตามขนาดเทศบาลสังกัดองค์กรท้องถิ่น พบว่าขนาดเทศบาลต่างกัน มีปัญหาการบริหารงานคลังของเทศบาลที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ข้าราชการและลูกจ้างสังกัดองค์กรท้องถิ่นมีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีปัญหาการบริหารงานคลังของเทศบาลที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า กองคลัง มีส่วนราชการหลายส่วนประกอบด้วย ส่วนพัฒนารายได้หรือฝ่ายพัฒนารายได้ แบ่งออกเป็น งานพัฒนารายได้ งานผลประโยชน์ งานเร่งรัดรายได้ ส่วนบริหารงานคลังหรือฝ่ายบริหารงานคลัง แบ่งออกเป็น งานการเงินและบัญชี งานพัสดุและทรัพย์สิน งานสถิติการคลัง ส่วนแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินหรือฝ่ายแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน แบ่งออกเป็น งานแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน งานบริการข้อมูลแผนที่ และทะเบียนทรัพย์สิน ฝ่ายบริหารงานทั่วไปหรืองานธุรการ ซึ่งมีการกิจกรรมากมาย จึงทำให้เทศบาลที่มีขนาดต่างกัน มีปัญหาการบริหารงานคลังของเทศบาลที่แตกต่างกัน

แนวทางการพัฒนาการบริหารงานคลังของเทศบาลในเขตจังหวัดพิจิตร ผู้วิจัยได้สรุปแนวทางดังนี้ ส่งเสริมให้บุคลากรงานคลังของเทศบาลในเขตจังหวัดพิจิตรมีความรู้เกี่ยวกับกฎระเบียบให้มากขึ้น มีการอบรมบุคลากรงานคลังของเทศบาลในเขตจังหวัดพิจิตรเพื่อให้มีความรู้ในงานที่ทำมากยิ่งขึ้น ปรับเปลี่ยนบุคลากรงานคลังของเทศบาลในเขตจังหวัดพิจิตรให้เหมาะสมกับการทำงาน เพิ่มบุคลากรงานคลังของเทศบาลในเขตจังหวัดพิจิตรให้เพียงพอกับการทำงาน กำหนดการใช้งบประมาณให้เหมาะสมกับทุกหน่วยงานของเทศบาลในเขตจังหวัดพิจิตร เพิ่มงบประมาณให้เพียงพอกับการทำงานของเทศบาลในเขตจังหวัดพิจิตร จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ที่มีคุณภาพเหมาะสมกับการทำงานของเทศบาลในเขตจังหวัดพิจิตร เพิ่มวัสดุ อุปกรณ์ให้เพียงพอกับการทำงานของเทศบาลในเขตจังหวัดพิจิตร ปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการให้เหมาะสมกับการทำงานของเทศบาลในเขตจังหวัดพิจิตร มีการระดมความคิดเห็นเพื่อการจัดการงานคลังของเทศบาลในเขตจังหวัดพิจิตรที่มีประสิทธิภาพผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ในทฤษฎีการจัดการ (Graham & Follett, 1995, pp. 101 – 135) การบริหารที่สำเร็จได้นั้นขึ้นอยู่กับการกำหนดหน้าที่ของการบริหารให้เหมาะสมครอบคลุมและชัดเจน ซึ่งประกอบด้วยหน้าที่ต่อไปนี้ เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมภายนอกได้แก่ หน้าที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรกับสังคม การบริหารองค์การและจัดโครงสร้าง ได้แก่ การจัดรูปแบบของการจัดหน่วยงาน การปฏิบัติงานร่วมกัน ได้แก่ การให้ผู้ร่วมงานร่วมกัน โดยมีขวัญและกำลังใจทำงานสูงและบรรลุเป้าหมายของหน่วยงานด้วย การเป็นผู้นำหรือนักบริหาร หมายถึง การบริหารหน่วยงานโดยการเป็นผู้นำให้องค์การบรรลุเป้าหมาย สรุปได้ว่าหน้าที่สำคัญที่สุดของการบริหารก็คือ การเป็นผู้นำหรือนักบริหารที่ดีพฤติกรรม การบริหารนั้นมี 2 แนวทาง คือการเป็นผู้บริหารแบบมุ่งผลงาน กับ ผู้บริหารที่มุ่งคน หมายถึง เน้นมนุษยสัมพันธ์ (Burns, 1985, pp. 40 – 56;)

จากผลการวิจัยที่พบว่า เทศบาลขนาดต่างกันเกิดปัญหาการบริหารงานคลังแตกต่างกันนั้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะให้ผู้บริหารเทศบาลทุกขนาดได้ประชุมปรึกษากันกำหนดมาตรฐานการบริหารงานคลัง เพื่อให้เทศบาลทุกขนาดมีมาตรฐานการบริหารงานคลังเป็นระบบเดียวกัน สามารถปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล บังเกิดผลดีมากยิ่งขึ้น

รายการอ้างอิง

- โกวิทย์ พวงงาม. (2549). มิติใหม่การปกครองท้องถิ่น วิสัยทัศน์กระจายอำนาจและการบริหารงานท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: เสมาธรรม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2541). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 2). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- ไพโรจน์ กิ่งพิลา, สกุลรัตน์ กุมพาศ และนิพนธ์ ทาบุญ. (2554, มกราคม – มิถุนายน). การบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น. 8, 1–8.
- ลิขิต ชีรเวทิน. (2545). การกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิจัยคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- Burns, J.M.G. (1985). Leadership. New York : Harper Collin.
- Graham, P. & M.P. Follett. (1995). Prophet of Management. Boston : Harvard Business School Press.
- Kotter, J.P. (1985). What Effective General Managers Really Do? Harvard Business Review. 60 (6), 156-9)
- Luther, Gulick., & Lyndall Urwick. (1936). Papers on the Science of Administration. New York : Institute of Public Administration Columbia University.
- Manor, J., (1999) The Political Economy of Democratic Decentralization, The World Bank, Directions in Development, pp. 5-6.
- Rose, A. & Lawton, A (1999) Public Service Management. Harlow: Pearson Education Limited.

